

"הציר נפתח לתנועה"

רב-פקד רון שיוביץ

לנוכח גל הפיגועים, שהתרחש בשנים האחרונות, פועלים חוקרי מפלג ההונאה של מחוז ת"א, כאנשי הקשר למשפחות הנפגעים, המגיעות למכון הפתולוגי ■ על השעות המתות לאחר שהציר נפתח לתנועה ■ מסמך

בהפיכת הטירור לעניין לאומי. האבל במקרה הזה, לפחות בהתחלה, נתפס כפרטי פחות. המשפחות חשות שהן לא לבדן. הן מגיעות בלוויית עובדי רווחה ואנשי משטרה מאזור מגוריהן."

"למרות שקשה להבדיל בין סוגים של מוות, ולמרות שבשני המקרים מדובר, מבחינת המשפחות, בנורא מכול, אני חושבת, שניתן להצביע על הבדל מסוים, הבדל דק מאוד, אם בכלל", כך רס"ב עפרה בהר, מצוות יחידת ההונאה, המטפל במשפחות הנפגעים. "בכל הקשור לאירוע טירור, יש תחושה, כי הקורבן האומלל נקלע לאירוע שלא בטובתו. במקרה, באקראי, אלו יכולים להיות אני, אתה או כל אחד אחר. לעומת זאת, במקרים של תרמילאים שאבדו בשלג, למשל, או אנשים שנטלו סיכון מסוים ביודעין, יש תחושה, שהמשפחות, עם כל הכאב שבאובדן, נוטות לשאול שאלות מכבידות יותר ואולי הן גם נושאות רגשות אשמה. מכל מקום, בתאונות, להבדיל מאירוע טירור, נראה, כי מוכנות הנפשית של המשפחות גבוהה יותר, כנראה מעצם הידיעה הברורה יותר בדבר הפגיעה ביקריהן. זאת, לעומת הספק הקיים באירוע טירור". בדעה דומה לזו של עפרה מחזיק גם סנ"ץ **אריה אידלמן**, ראש מפלג ההונאה של המחוז. "לדעתי, עיקר ההבדל בין סוגי הנפגעים וההשלכה שנובעת מכך על העבודה שלנו, כרוך באופן ניהול העבודה. באירוע טירור אנחנו מנסים לדלות מהמשפחות אינפורמציה חקירתית רבה יותר, ונאלצים יותר ויותר להציק בשאלות מכבידות, על-מנת לסייע באיתור הנפגעים. רס"ב עפרה בהר: "אחד מהקשיים הטמונים בכך נעוץ בהבדל שבין אותם אנשים, הזכורים לבני-המשפחות כאנשים חיים, יפים ושלמים, לבין מה שאנחנו רואים, בחדרי הניתוח ובחדרי המתים. הן, המשפחות, באופן טבעי, חושבות על האנשים כמו שנראו בבוקר, שנפרדו מהם ואילו אנחנו, רואים אותם במצבם הנורא".

שקט רועם

באופן לא מפתיע מעשנים כל ששת החוקרים בשרשרת. הם מעשנים כבר שנים ארוכות, אולם גם לדעתם, קצב העישון התגבר באופן משמעותי מאז החלו לעסוק בתפקידם הנוסף לפני כשש שנים. רס"ב יונה בצ'ינסקי: "קשת התגובות של משפחות הנפגעים היא מקצה אל קצה. יש תגובות של כעס וצעקות, המופנות כלפינו. נכחתי במקרה,

מבחינתנו, כאשר שומעים באמצעי התקשורת, כי הציר נפתח לתנועה, אצלנו מתחילה העבודה, ובעצם, היא מתחילה עוד קודם לכן, עם קבלת ההודעה במכשיר הביפר או בטלפון", כך סגן-ניצב **איתמר עומייסי**, ר' אגף החקירות במחוז ת"א, האחראי בתוקף תפקידו גם על צוות החוקרים ביחידת ההונאה של המחוז, המקבלים במכון הפתולוגי באבו כביר את בני-משפחות הנפגעים.

"לאחר הפיגוע ההמוני בדולפינריום, הוחלט בפיקוד המחוז למסד את מינויים של אנשי יחידת ההונאה של מחוז ת"א כאחראים גם על קבלת בני-המשפחות באבו-כביר, בפיגועים המוניים או באסונות בהיקף נרחב". את הבחירה באנשי יחידת ההונאה, דווקא, מסביר סנ"ץ עומייסי בעובדה היותה של היחידה יחידה מחוזית, המאפשרת לה לסייע בתחום רגיש זה בפיגועים ובאסונות המוניים.

פיגוע ראשון

"ראיתי גופות אנשים עוד לפני שהגעתי בפעם הראשונה לזירת פיגוע. זה קרה עוד קודם לכן, כששירתתי בימ"ר תל-אביב", כך רס"ב יונה **בצ'ינסקי**, המשלימה בימים אלה שלושים שנות שירות. "בהתחלה קצת פחדתי. היה לי חשש מסוים. ראיתי את הגופות, ואחר כך יצאתי אל המשפחות. משפחות שידועות, כי ככל הנראה יקריהן הגיעו אל תחנתם הסופית. כשחזרתי הביתה לאחר הפעם הראשונה, סיפרתי לבעלי ולילדיי מה עבר עלי באותו היום, והלכתי לישון. בבוקר היה לי חשוב לקרוא על הפיגוע בעיתון. זה סגר מבחינתי את האירוע. הייתי חייבת לדעת מי הם באמת יפה הבלורית והתואר, של מי הפנים היפות, שהסתתרו מאחורי הגופות, שראיתי אני. מאז אני נוהגת כך כמעט בכל מקרה. עם הזמן זה הפך לשגרה. שגרה קשה, מעיקה, עם דריכות לקראת המקרה הבא". במסגרת פעילותם במכון הפתולוגי הספיקו אנשי יחידת ההונאה של המחוז לטפל במספר רב של אירועי טירור, לעתים יותר מאירוע אחד ביממה, שההרוגים בהם מובאים אל המכון הפתולוגי, וכן באסונות המוניים כאסון ורסאי, אסון הרכבת בדרום ותאונות-דרכים רבות נפגעים", מספר רס"ב מנחם כהן. "כשעבדתי כבוחן תנועה, ראיתי מראות קשים. ההבדל בין הטיפול במשפחות של נפגעי טירור לטיפול במשפחות של נפגעים אחרים, נעוץ, אולי,

שבמהלכו קרובים של הרוג נשאו על גופם נשק. מרבית האנשים נושכים שפתיים בכאב ובשקט יחסי, ומתנהגים באופן מכני. האוכלוסייה החרדית מתנהגת בצורה שקטה ביותר. יש בקרבם תחושה של קבלת הגורל באופן מאופק. בבחינת "אלוהים נתן ואלוהים לקח". ודווקא עם השקט הזה, עם האצילות הזו קשה לנו יותר להתמודד."

סנ"ץ עומייסי: "לעתים, בתוך שדה הקטל הזה, ישנם גם מקרים, שבהם משפחות עוזבות את המקום בתחושה של הצלה. לפני מספר שנים הגיעה למכון הפתולוגי באבו-כביר אישה מצפון הארץ, על-מנת לזהות את בנה בחדר המתים. לפי הסימנים המזהים שמסרה לנו הבנת, כי כמעט ללא ספק זהו בנה. בסיום שיחת התחקור היא מסרה לנו סימן היכר נוסף, אשר איפשר לנו להיווכח, כי למרות הדמיון הרב בין בנה לבין גופת האדם בחדר המתים, זה לא היה הבן שלה. האישה הזו נפרדה מאתנו בדמעות של שמחה ברור מאליו היה, כי אי שם בארץ ישנה אמא, שעדיין אינה יודעת, כי בנה איבד את חייו."

חסינות?

באופן בלתי מקרי לחלוטין, רוב חוקרי מפלג ההונאה, הנמנים עם הצוות המתייצב במכון הפתולוגי באבו כביר, הם בשנות הארבעים והחמישים לחייהם. סנ"ץ עומייסי: "בתחילת הדרך שולבו בעבודת הצוות גם חוקרים צעירים יותר, אבל עם הזמן הרגשנו, כי חלק מהצעירים מתקשים להמשיך וליטול חלק בעבודה הקשה הזו. היו מקרים, שחוקרים פנו אלי מפורשות וביקשו להשתחרר מתפקידם. ולכן הצוות הזה בלוויית סגן-ניצב **יהודית ויזר** ורפ"ק **דודי מיטרני** (שפרש לאחרונה לגמלאות), נושאים בעול יותר מכולם."

חברי הצוות: "גם לנו יש רגעים קשים. לא מעט רגעים שכאלה, למרות שבעת אירוע, אנחנו נוטים לפעול כמכונה. עם הזמן, הדברים אינם הופכים לפשוטים יותר, לקלים יותר. קשה להתחסן כנגד המראות הקשים, כנגד בני-המשפחות, התולים בנן עיניים שואלות, מתחננות, אדומות מבכי. ההתמודדות עם המשפחות היא קשה, לפעמים קשה יותר ממראה גופות הנפגעים עצמן. אין חסינות אף לא לאחד מאתנו. זה ברור. היום יצאתי חי, ומחר אלו עלולים להיות הילדים שלך. העבודה במכון הפתולוגי מחדדת את התובנה הזו. אין חסינות מפני שום דבר, כמעט."

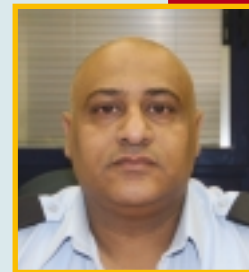
הרגעים, השעות והיום שאחרי

חברי הצוות: "יש דברים, שעולים בראשי בחיי היום יום, מראות קשים, קולות בכי. דממה וריח של מוות. זה קורה, תרצה או לא תרצה. דואגים לילדים יותר מהרגיל. גם כשאינן סיבה. יושבים במסעדה כשהגב לקיר, מסתכלים על הכניסה. מפחדים מנסיעה באוטובוס, חושבים על הפיגוע גם במהלך הטיול באילת - רוצים לחזור מהחופשה לאבו-כביר. יש מראות שחוזרים ועולים, למרות ההדחקה. יש פחדים, למרות ההכחות. הולכים עם העצב הביתה. יושבים מול הטלוויזיה. בוהים. לא ממש רואים. הסיגריה ביד. מחכים לטלפון הבא.

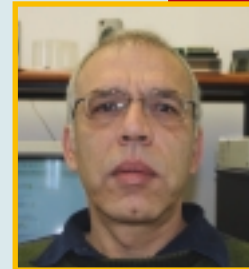
למרות הכול, ולמרות מחקרים פסיכולוגיים, המעידים, כי עלול להיגרם להם נזק בטווח הארוך, הם אינם חוששים. לא מפני שהם חסנים לעבודה הזו. לא. הם פשוט יודעים, כי היום כבר אין דרך חזרה, וכי גם אם יאלצו לשלם את המחיר, אי אפשר יהיה להחזיר את הגלגל לאחור.

בשנים האחרונות יוצאים חברי הצוות לנופש תקציבי עם המשפחות, ביחד. סוג של מנוחה נכונה. לפחות ניסיון ליהנות מימים ספורים של שקט.

"אלוהים עושה את הדברים הטובים. את עבודת הבריאה. ואנחנו", אומרים אנשי הצוות, "אנחנו נאלצים להרוס למשפחות את החיים. אנחנו יודעים, כי מרגע שיצאו מאתנו, הם הולכים לעולם אחר. שונה ורחוק מזה שהכירו עד לפני שעות אחדות. ואת זה קשה להסביר במילים. אלה הרגעים האמיתיים לאחר שהציר נפתח לתנועה".

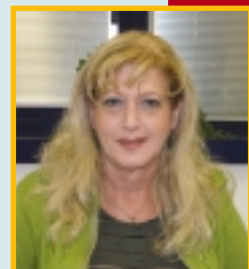
■ איתמר עומייסי.
"תחושה של הצלה"

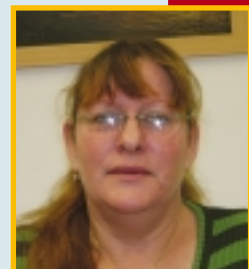
■ מנחם כהן.
"ראיתי מראות קשים"

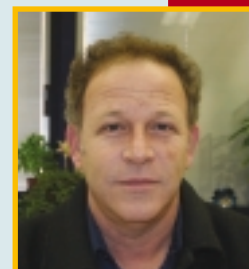
■ עפרה בהר.
"הבדל דק מאוד"

■ יהודית ויזר.
"אין חסינות לאף אחד"

■ יונה בצ'נסקי.
"יצאנו אל המשפחות"

■ אריה אידלמן.
"להציק בשאלות מכבידות"